

Un campament d'immigrants a Lesbos és un dels escenaris de *Traça un perímetre*. / ARIS MESSINIS (AFP)

Túnels subterranis

Ponç Puigdevall

Al primer capítol, el lector pot creure que es troba dins d'una novel·la sobre un grup d'amics adolescents, en un poble que viu les transformacions urbanístiques dels primers anys de la Transició, que comencen l'aprenentatge de la vida. En el segon, el lector segueix les peripècies d'un d'aquests personatges, temps després, convertit en un cineasta que vol fer un documental sobre una "autora d'instal·lacions i performances, a més de delinqüent i fugitiva", germana d'un company de l'escola. En el tercer, es produeix

TRAÇA UN PERÍMETRE

Cesc Martínez
Anagrama
256 pàg. 18,90 euros

una altra fuga narrativa i el lector es troba davant dels avatars que viu un grup d'emigrants que viatja des d'Àsia fins a Europa: al final, en un centre de detenció de l'illa de Lesbos, apareix com a cooperant d'una ONG un dels personatges del primer capítol. És el mateix que passa en el quart, una mena de distopia policial on Cesc Martínez (Manresa, 1974) acaba de contornejar, amb un cop de timó argumental realitzat amb molta destresa, aquesta novel·la brillant i original que és *Traça un perímetre*.

Entre aquests quatre relats s'intrecalen tres textos que són tres apunts més o menys autobiogrà-

fic —o no: *Traça un perímetre* sembla moure's amb goig en un territori lúdic molt conscient de ser *literari*— sobre la cuina de l'escriptura, sobre els límits entre la realitat i la ficció, de quina manera una cosa es transforma en l'altra, tant li fa. El que importa és que el segon d'aquests textos es tanca amb un artifici poètic que pot servir per explicar de quina manera Martínez, autor d'*Opi i sardines* (2011), organitza la matèria narrativa de la novel·la: en un poble de la frontera italiana amb els Alps apareix una família d'afeganesos necessitada d'un lloc per descansar; l'endemà ja no hi són perquè, durant la nit, han cavat un túnel subterrani que comunica amb diferents ciutats europees. Martínez opera d'una manera semblant: en cada un dels quatre relats construeix una galeria que serveix de pas a unes altres i des d'on el lector pot contemplar les vides i les històries de tot l'edifici novel·lesc. No és gens irrellevant l'èxit que assoleix la vista global que s'obté des de l'última, i que cal no revelar per aprofit de tothom.

Traça un perímetre són quatre novel·les diferents dins d'una: és una novel·la sobre "tres germans de sang" que projecten il·lusions vitals a mesura que es van fent grans en un poble que també es transforma i creix; és una novel·la sobre la responsabilitat moral i la intervenció directa de les formes artístiques en la realitat social de cada dia; és una novel·la sobre l'èpica quotidiana de la immigració i els grans negocis sense escrúpols que l'envolten; i és, en fi, una novel·la torbadorament pessimista sobre els efectes de la globalització. Però *Traça un perímetre*, i per això és una novel·la tan bona, no és una novel·la costumista, per més que hi

hagi el traç enèrgic d'un marc local; no és una novel·la *literària*, per més que sigui un estudi sofisticat de la tècnica novel·lística i de la interconnexió indirecta entre quatre parts que posseeixen una relativa autonomia; no és una novel·la de tesi, per més que la denúncia social hi aparegui i desaparegui continuament, a la manera de leitmotiv; i no és tampoc, en fi, una novel·la de llenguatge llampant, tot i que a cada frase s'hi reveli una lluita pacient i elaborada. A *Traça un perímetre*, Martínez ha aconseguit una novel·la tan poc freqüent perquè deixa en el lector el record perdurable d'uns personatges i d'uns grups socials que s'articulen com un llegat viu, un joc de presències i absències que es van nuant i que configuren, a la fi, la textura de la novel·la. I en el títol, molt ben trobat, hi ha el secret, la Idea poètica a partir de la qual totes les històries s'individualitzen i es desapareixen cap a l'infinit.

Traça un perímetre és una novel·la construïda amb tant de rigor que també exigeix per part del lector una actitud determinada: no es pot llegir sense invertir-hi temps i dedicació; no accepta una lectura despistada perquè és imprescindible atrapar les filigranes que dibuixen els detalls secundaris; tampoc és aconsellable endinsar-s'hi amb una falta de compromís perquè, encara que aparentment sembli poc ostentosa i discreta, al final es destaca com una maquinària arravatadament seductora. Martínez ha escrit una novel·la que el lector llegirà d'una tirada, des del principi fins al final. Només llavors estarà en condicions d'assaborir els passatges més commovedors, moralment i estèticament, d'aquest enorme espectacle que és *Traça un perímetre*.